

عنوان مقاله:

نسبت «معنا» به مثابه مدرک باطنی با «مفهوم»، نزد صدرالمتالهین

محل انتشار:

فصلنامه اندیشه دینی، دوره 23، شماره 87 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 19

نویسنده:

محمد حسین وفائیان - استادیار گروه معارف اسلامی و علوم انسانی، دانشگاه امیرکبیر، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

«ادراک باطنی» از مفاهیم شایع در حیطه معرفت شناسی و نفس شناسی نزد فیلسوفان مسلمان است که در مقابل ادراک ظاهری یا حسی یا مانند آن، قرار می گیرد. اما باین وجود و با بررسی مواضع متعددی از عبارات فیلسوفان مسلمان، به نظر می رسد که این گونه ادراک، نیازمند واکاوی و وضوح مفهومی بیشتری بوده و ادراک باطنی در همه موارد، به یک معنا به کار برده نمی شود. این پژوهش درصدد است تا با تحلیل منطقی عبارات صدرالمتالهین - به مثابه فیلسوفی که نگاهی وجودی و تشکیکی به علم و ادراک داشته و تحلیل هایی عمیق تر از ادراک ارائه می دهد- به بازخوانی معانی متعدد ادراک باطنی در چارچوب فکری این فیلسوف بپردازد. ره آورد این مطالعه، نشان گر آن است که ادراک باطنی حداقل در دو معنا به کار می رود: «ادراک درونی» و «ادراک مفهومی (غیبی)» که به تربیت در مقابل ادراک حسی ظاهری و ادراک بی واسطه و شهودی قرار می گیرد. دخالت «مفهوم» و وجود ذهنی در مورد دوم، مستلزم آن است که نسبت «مفهوم» و «معنا» نیز واکاویده شود؛ واکاوی ای که در ضمن خود، نسبت «معنا» و «صورت» و «ماده» را برجسته و تبیین کرده و در نهایت، منجر به خوانشی سوم و متفاوت از ادراک باطنی می گردد: ادراک باطنی به مثابه «مکاشفه معنوی و ادراک معنا». در این خوانش، ادراک باطنی مشاهده مستقیم معنا (به مثابه حقیقت و بنیان صورت) است که در مقابل آن، ادراک حسی و مشاهده صور مثالی قرار خواهد گرفت.

کلمات کلیدی:

ادراک باطنی، ادراک ظاهری، مکاشفه معنوی، مفهوم، معنا

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1820438>

